

Den första nationella konferensen i nationalekonomi i Sverige

Den 1–2 oktober 2010 hölls en nationell konferens i nationalekonomi i Lund. Konferensen samlade 140 deltagare och innehöll en plenarföreläsning, en paneldebatt, en postersession samt parallella sessioner där nästan 60 uppsatser presenterades. En andra konferens i samma format äger rum i Uppsala den 16–17 september 2011. I denna artikel redogör personerna i arrangörskommittén för sina erfarenheter och tankar kring framtida former för möten mellan svenska nationalekonomer.

FREDRIK ANDERSSON, THOMAS ARONSSON, RICHARD FRIBERG, OLOF JOHANSSON-STENMAN, ANN-SOFIE KOLM, HENRY OHLSSON OCH DANIEL WALDENSTRÖM

Den första nationella konferensen i nationalekonomi hölls den 1–2 oktober 2010 i Lund. Konferensen samlade 140 deltagare, de allra flesta verksamma i Sverige men inte alla svensktalande. Programmet innehöll en plenarföreläsning av Torsten Persson, en paneldebatt kring arbetsmarknaden, en postersession samt parallella sessioner där nästan 60 uppsatser presenterades. En andra konferens i samma format kommer att hållas i Uppsala den 16–17 september 2011. Vi utgjorde planeringsgruppen för konferensen 2010 och vill i denna artikel rapportera våra erfarenheter samt bjuda in till en diskussion om framtida former för möten mellan svenska nationalekonomer.

1. Varför en svensk konferens?

Internationaliseringen av forskning och undervisning i nationalekonomi har gått långt, så frågan varför en svensk konferens behövs är väl värd att ställa. Vårt svar är att ämnets nationella roll – i policyfrågor, i akademisk utbildning och i det forskningspolitiska landskapet – är viktig för oss som utövar ämnet i Sverige. Härutöver finns ett uppenbart värde i att utveckla den nationella arbetsmarknaden – både den akademiska och den icke-akademiska – genom ett forum där många representanter för båda sidor av denna marknad kan mötas.

Till detta kan läggas att i många länder träffas sedan länge forskare inom nationalekonomi regelbundet för att utbyta tankar och erfarenheter. I USA träffas forskare på regional nivå (t ex Southern Economic Association) och på nationell nivå (ASSA). Flera europeiska länder har nationella möten för akademiskt aktiva nationalekonomer, t ex Storbritannien (Royal Economic Society, Annual Conference), Tyskland (Verein für Socialpolitik, Jahrestagung), Norge (Det nasjonale forskermøtet i samfunnsøkonomi) och Finland.

I det följande ska vi spalta upp hur vi ser på konferensens roll nu och i framtiden.

Författarna utgjorde organisationskommittén för den nationella konferens i nationalekonomi som hölls i Lund 1–2 oktober 2010.

Korrespondens till fredrik.andersson@nek.lu.se och daniel.waldenstrom@nek.uu.se

Policyfrågor

Den kanske mest uppenbara arena där utövandet av nationalekonomi sker nationellt är inom den ekonomiska politiken i vid mening. Svenskt beslutsfattande sker naturligen med stöd i svensk expertis och många policyfrågor har en utpräglad svensk karaktär. Som vi berör närmare nedan genomfördes vid konferensen 2010 en paneldiskussion kring Arbetsmarknad och ekonomisk politik efter valet, en frågeställning där svenska institutionella förhållanden självklart är centrala. Formerna för diskussioner av policyfrågor kan utan tvivel se ut på många sätt, men vi ser sådana diskussioner som ett närmast självklart inslag i framtida konferenser.

Utbildningsfrågor

Nationalekonomer vid alla svenska lärosäten ställs inför likartade utmaningar när det gäller t ex pedagogik, regelverk och att förankra undervisningen i svenska förhållanden. Vi tror att en nationell konferens kan vara ett värdefullt forum för att utbyta erfarenheter i utbildningsfrågor. Konferensen 2010 innehöll inte någon programpunkt med direkt fokus på utbildnings- eller undervisningsfrågor men diskussionen om att ta upp sådana frågor fortgår i planeringsgruppen inför kommande konferenser.

En svensk arbetsmarknad

Precis som ämnets utövande i stort så blir arbetsmarknaden för nationalekonomer allt mer internationell. Icke desto mindre är det i våra ögon uppenbart att det för överskådlig tid kommer att finnas – och bör finnas – en svensk arbetsmarknad, både inom universitet och högskolor och i den icke-akademiska världen. En nationell konferens bidrar närmast definitionsmässigt till att utveckla denna arbetsmarknad genom ökad personkännedom och knytande av kontakter. I planeringen av konferensen 2010 fanns frågan om möjligheten för konferensen att spela en mer aktiv roll med i diskussionerna hela tiden. Postersessionen, som berörs mer i detalj nedan, konstruerades med syftet att skapa en plattform för doktorander som befinner sig i slutet av sin utbildning för att mer direkt kunna presentera sig för potentiella framtida arbetsgivare. Man kan säga att denna vision inte realiserades. Anledningen till detta var dels att intresset för postersessionen bland presentatörerna var svagt jämfört med intresset för konventionella presentationer, dels att relativt få personer på ledningsnivå vid akademiska och andra institutioner till slut deltog i konferensen.

Ämnets ställning (inom akademi och offentlighet)

Ett lite bredare och mer diffust syfte med konferensen är att stärka ämnet nationalekonomi i olika avseenden. Vi tror att det är viktigt att visa på hur nationalekonomiska utgångspunkter är viktiga för att förstå många centrala samhällseliga skeenden och hoppas att en nationell konferens framöver kan bidra till detta. En viktig aktör i detta sammanhang är forskningsfinan-

siärerna; dessa nås knappast direkt men ämnets självbild och ansikte utåt är utan tvivel viktiga i relationen med dem.

Vikten av svensk terminologibildning

Som bekant saknas en utvecklad svensk terminologi för många ganska centrala begrepp inom nyare nationalekonomisk teoribildning. Vi tror att det är viktigt att kunna diskutera sofistikerade nationalekonomiska frågor på svenska, inte minst relaterat till policyfrågor, och att en utvecklad, adekvat och intuitiv svensk terminologi skulle förenkla sådana diskussioner. Eventuellt skulle den nationella konferensen kunna spela en instrumentell roll i detta sammanhang.

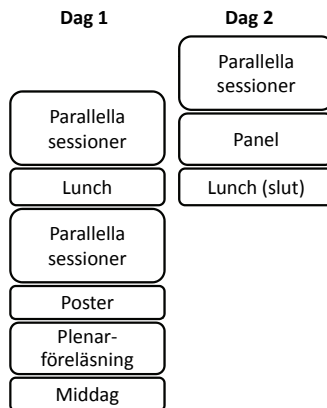
2. Programmet

Konferensens vetenskapliga program innehöll fyra huvudpunkter: parallella sessioner, en postersession, en plenarföreläsning samt en paneldiskussion. De tre senare hölls inför samtliga mötesdeltagare. Figur 1 visar en grov skiss av programmet de två dagar som konferensen pågick.

Parallella uppsatssessioner

Grunden för det vetenskapliga programmet var konferensens parallella uppsatssessioner. Vår uttalade ambition var att samtliga nationalekonomins delområden skulle kunna representeras på dessa sessioner. Konferensinbjudan (call for papers) hade därför utformats utan någon tematisk inriktning.

Totalt sett skickades 100 uppsatser in för bedömning. De allra flesta höll en hög akademisk nivå, men på grund av såväl tidsmässiga som rumsliga begränsningar kunde inte alla tas med på konferensen. Urvalsbedömningen gjordes av arrangörskommittén och inga speciella urvalskriterier tillämpades vad gäller uppsatsämne, lärosäte eller akademisk rang. Kommittén bjöd in 64 uppsatser till de parallella sessionerna och ytterligare 16 till posterses-

Figur 1
Grovskiss av
programmet

sionen. Detta innebär en avböjningsandel (rejection rate) på ca 20 procent.

Det slutgiltiga programmet innehöll 56 uppsatser som presenterades på 16 parallella tvåtimmarssessioner. Varje uppsats fick 30 minuters utrymme, där presentatören disponerade 20 minuter, en utsedd kommentator 5 minuter och därefter 5 minuter för övrig diskussion. Systemet med kommentator medförde att varje presentation följdes upp med ett antal genomtänkta frågor och kommentarer samtidigt som en personlig kontaktyta mellan presentatören och kommentatorn skapades.

Uppsatsernas ämnesmässiga inriktning spände över många national-ekonomiska underdiscipliner. Detta framgår tydligt när man beaktar följande lista över sessionernas titlar:

- Ekonomisk teori
- Familjeekonomi
- Genus
- Historiska perspektiv
- Industriell organisation (I & II)
- Internationell ekonomi (I & II)
- Konsumtion
- Makroekonomi
- Miljöekonomi
- Offentlig ekonomi
- Politisk ekonomi
- Utvärdering (I & II)

Den ämnesmässiga bredden återspeglades inte enbart i sessionstitlarna utan även i de enskilda uppsatserna. Exempel på uppsatser som presenterades var en studie av hur huslån påverkar penningpolitikens genomslag (Makroekonomi), om sambandet mellan jordbävningar och inbördeskrig (Utvecklingsekonomi), varför miljöhänsyn i offentlig upphandling kan kosta mer än det smakar (Miljöekonomi) eller att rektorer faktiskt påverkar elevens prestationer (Utvärdering).

Presentatörernas akademiska hemvist redovisas i tabell 1.¹ Majoriteten av talarna kom från universiteten i Stockholm (inklusive SOFI och IIES), Göteborg, Uppsala och Lund samt Handelshögskolan i Stockholm. Därutöver hade Sveriges Riksbank, Institutet för Näringslivsforskning och Umeå universitet fyra presentatörer vardera och dessutom fanns talare från ytterligare en handfull institutioner.

Postersessionen

Postersessionen hölls i anslutning till konferensens allmänna samlingslokal. Tanken med denna postersession var att låta en handfull doktorander som är på slutet av sin forskarutbildning presentera sin forskning för mötesdeltagarna. Formen med posters tillåter en mer direkt dialog mellan doktoranden och besökaren. Inga andra sessioner pågick samtidigt som posterses-

¹ Medförfattare räknas ej varför siffrorna ska tolkas med viss försiktighet.

Institution	Antal talare	(%)
Stockholms universitet	11	17
Göteborgs universitet	9	14
Uppsala universitet	9	14
Handelshögskolan i Stockholm	8	13
Lunds universitet	6	10
Institutet för Näringslivsforskning	4	6
Sveriges riksbank	4	6
Umeå universitet	4	6
Övriga	8	13
Summa	63	100

Tabell 1
Uppsatspresentatörernas akademiska hemvist

Anmärkning: Presentatörer från både parallella sessioner och postersession inkluderar. I gruppen "Övriga" ingår EU-kommissionen, Handels utredningsinstitut, Köpenhamns universitet, Norwegian Social Research, Ratio, Sveriges lantbruksuniversitet, Södertörns högskola samt Örebro universitet, samtliga med en presentatör vardera.

sionen och lättare tilltugg serverades. Samtliga posters var välbesökta under hela den avdelade tiden.

Plenarföreläsningen

En plenarföreläsning avslutade första dagens vetenskapliga program. En plenarföreläsning fyller flera funktioner. Den ger ett tillfälle för samtliga mötesdeltagare att samlas för en ämnesorienterad programpunkt. Dessutom innebär den att en inom ämnet framträdande person ges möjlighet att peka ut några av ämnets viktiga lärdomar och problemområden.

Inbjuden föreläsare var professor Torsten Persson, Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet. Den mycket uppskattade föreläsningen hade titeln *Pillars of Prosperity: State Capacity and Economic Development* och behandlade vad som förklarar uppbyggnaden av staters fiskala och legala kapacitet och hur denna både påverkar och påverkas av ekonomisk utveckling.

Paneldiskussionen

Den andra gemensamma programpunkten var en paneldiskussion. När arrangörskommittén skulle bestämma ämne och deltagare fanns flera aspekter att ta ställning till. Skulle diskussionen kretsa kring ekonomisk-politiska eller strikt akademiskt forskningsmässiga frågor? Ingen specifik ämnesmässig begränsning gjordes, utan kravet var endast att ämnet ger utrymme åt ett intressant och givande meningsutbyte inom ramen för en nationalekonomisk forskningskonferens. En andra fråga gällde om paneldeltagarna skulle bestå av enbart akademiskt verksamma personer eller om även icke-akademiska personer, t ex politiker eller företrädare för intresseorganisationer, skulle bjudas in. Här valde vi tidigt att avgränsa oss till akademiskt verksamma nationalekonomer.

Titeln för paneldiskussionen var Arbetsmarknad och ekonomisk politik efter valet, vilket knöt an till det nyligen genomförda riksdagsvalet i september 2010. Paneldeltagarna var professorerna Lars Calmfors (Institutet för internationell ekonomi), Peter Fredriksson (Stockholms universitet), John Hassler (Institutet för internationell ekonomi) och Magnus Henrekson (Institutet för Näringslivsforskning). Efter individuella inledningsföreläsningar och gemensam diskussion avslutades det hela med en omröstning bland de fyra paneldeltagarna i några specifika frågor. Till exempel frågades panelen om lärlingsutbildning borde införas (samtliga ja), ett femte jobbskatteavdrag (ett ja, tre nej), om vi borde ha lägre arbetsgivaravgifter för unga (samtliga nej) eller om a-kassan borde göras obligatorisk (tre ja, ett nej).

Språkfrågan

En utmaning som man ställs inför när ett litet land som Sverige ska hålla en nationell ämneskonferens i ett globaliserat vetenskapsämne som nationalekonomi handlar om vilket språk som ska vara konferensspråk. Arrangörskommitténs utgångspunkt var att svenskan skulle vara huvudsakligt konferensspråk. Som vi redan nämnt var konferensens syfte att samla alla i Sverige akademiskt verksamma nationalekonomer, vilket innebär att de allra flesta konferensdeltagarna är svenskspråkiga, även om det inte är deras modersmål. Så länge som svenska är huvudspråket inom svensk ekonomiskpolitisk debatt finns det också en poäng med att vi nationalekonomer har en del av våra sammankomster och diskussioner på svenska.

Å andra sidan kan man med visst fog hävda att även engelskan borde vara konferensspråk, åtminstone vid sidan av svenskan. Samtliga presenterade uppsatser utom en var författade på engelska.

Konferensspråket vid denna första konferens blev ett pragmatiskt melanting: svenska var konferensens huvudspråk medan engelska skulle användas vid behov. Rent konkret innebar detta att uppsatspresentationer och -diskussioner skulle hållas på svenska, men att det var fullt tillåtet – dock inte direkt påbjudet – att tala engelska om inte samtliga i rummet förstod svenska.² Paneldiskussionen hölls på svenska medan plenarföreläsningen, efter önskemål från Torsten Persson, hölls på engelska.

3. Konferensens framtid

Vi i planeringsgruppen uppfattar på det hela taget den första konferensen som mycket lyckad och vi har så gott som genomgående fått positiva reaktioner. Detta stärker oss i vår uppfattning att konferensen har en viktig roll att spela. Inför framtiden kvarstår emellertid ett flertal frågor som vi måste ta ställning till och där svaren är långt ifrån självklara.

En första fråga rör hur ofta konferensen bör hållas. Det är visserligen

² I inbjudan till konferensen stod följande: ”Konferensspråket är svenska, men presentationer får vara på svenska eller engelska.”

redan bestämt att nästa konferens kommer att hållas i Uppsala 16–17 september 2011, se <http://www.nek.uu.se/Conferences/NationellKonferens/index.html>, men det är därmed inte självklart att konferensen fortsättningsvis bör hållas varje år. Kanske är vartannat eller rentav vart tredje år mer lagom?

En annan fråga rör formen och upplägget på konferensen. Även om formen för denna första konferens föreföll ändamålsenlig finns naturligtvis utrymme för förbättringar och utvecklingar. Till exempel kan man tänka sig att man har ett speciellt tema som utgör en särskild strimma på konferensen där artiklarna, eller ett urval av dem, publiceras i ett temanummer i Ekonomisk Debatt. Man kan också fråga sig om avvägningen mellan policyfokus och vetenskaplig kvalitet var bra och om man t ex borde ha speciella strimmor som är mer praktiskt inriktade. På motsvarande sätt kan man tänka sig mer utbildningsinriktade strimmor. Det är även möjligt att konferensen som ett arbetsmarknadsforum kunde utvecklas mer.

En tredje fråga gäller språket, där det inte är självklart att den medelväg som valdes var den bästa. Man kan både tänka sig ett mer renodlat svenskspråkigt alternativ liksom ett alternativ med ännu större hänsyn till icke svensktalande.

Vi välkomnar synpunkter på dessa och andra frågor relaterade till kommande nationella konferenser. Väl mött i Uppsala i september 2011!